

Mēbeļu vēsture

IZCILĀKIE MĒBEĻU MEISTARI

BAROKS

ROKOKO

KLASICISMS

Ampīrs

JūgenDstils

bīdermeijers

Avots: <http://www.mebelurestaurators.lv>

BAROKS

Andrē Šarls Buls (fr. *André-Charles Boulle*, 1642 — 1732) - franču mākslinieks, zīmētājs, kokgriezējs, gravieris, zeltītājs, izcilākais sava laika mēbeļnieks, sava īpaša stila radītājs. Pēc izcelsmes flāms, no 1672. gada Luija XIV galma mēbeļnieks, īpašā inkrustācijas tehnikā eleganti kombinē dažādu šķirņu kokmateriālus, ieskaitot eksotiskās Indijas un Dienvidamerikas šķirnes ar bruņurupuča bruņām, ziloņkaulu, perlamutru, misiņu, sudrabu, bronzu un citiem materiāliem. Pašlaik Bula un viņa pēcteču mēbeles var redzēt Luvrā, Versaļā, Fontenblo, Klunī muzejā Parīzē.

Daniels Maro (fr. *Daniel Marot*, 1663-1752) franču protestants hugenots, arhitekts, mēbeļu dizaineris un gravieris, strādāja Nīderlandē un Anglijā. Galma arhitekta un graviera Žana Maro (*Jean Marot*) dēls. Autors daudzām mēbeļu, interjera, sudraba un tekstilizstrādājumu skicēm. Viņa **baroka** stilam ir raksturīgi ļoti bagātīgi ažūri griezumi

Šarls Kresāns (fr. *Charles Cressent*, 1686-1768), pazīstamākais 18. gs. pirmās puses mēbeļnieks Francijā, Andrē Šarla Bula skolnieks, darbojies pavaldonības jeb **regence** (*Regency*) stilā. Jaunībā strādājis Bula manierē, izmantojis intarsijas tehniku un bronzas rotājumus, kuriem maketus izstrādāja pats Kresāns.

Rokoko

Žans Fransuā Obēns (*Jean Francois Oeben or Johann Franz Oeben, 1721-1763*), karaļa Luija XV galma mēbeļnieks. Autors sekretāram, kurš slavens ar savu sarežģīto mehānismu. Sekretārs šodien ir viens no galvenajiem eksponātiem no Versaļas pilī. No 1751 līdz 1754 viņš strādāja kā kompanjons, kopā ar Šarlu Žozefu Bulu (*Charles-Joseph Boulle*) lielā ebenista Andrē Šarla Bula dēlu.

Bernards II van Risamburgs (*Bernard II van Risamburgh, Risen Burgh*, 1770?-1765) holandes un franču izcelsmes mēbeļnieks, viens no izcilākajiem **rokoko** stilā strādājošajiem meistariem. Bernards II parakstīja savas mēbeles tikai ar sākotnējiem burtiem: *B.V.R.B.* - Bernar Van Risen Burgh. Iededzinātā zīme, kas ir salikta no četriem iniciāļiem, labu laiku intrigēja pētniekus un radīja dažādas hipotēzes, jo šie iniciāļi bija sastopami uz pašām lieliskākajām Luija XV perioda mēbelēm.

Žans Fransuā Lelē (*Jean-François Leleu* 1729 - 1807) bija vadošais 18. gs. mēbeļu ražotājs Francijā. Lelē mācījās Žana Fransuā Obēna (*Jean Francois Oeben*) darbnīcā un par meistaru kļuva 1764. gadā. Viņa mēbeles bija pazīstama ar savu augsto kvalitāti, eleganci un izturētību, ar ielaidumiem no pulēta dimanta, rožu un ziedu pušķu ornamentiem. Strādājot viņš izmantoja Sevres porcelāna un lakas ieliktnus.

Žans Anrī Rizeners (*angl. Jean-Henri Riesener, vāc. Johann Heinrich Riesener*; 1734-1806). Dzimis Vācijā, strādāja Parīzē, Luija XV galma meistars ebenists (*ébéniste*). Ž. Rizeneru uzskata par vienu no **klasicisma** stila aizsācējiem. Viņš kļuva slavens 1769. gadā, kad parakstīja Luija XV biroju, ko bija sācis gatavot jau viņa skolotājs, gadsimta vidū populārais Ž. Obēns (*Jean Francois Oeben*), kurš 1765. gadā mira. Šajā laikā biroja forma bija gatava, pabeigts koka karkass un pēc skulptora Diplesī (*Joseph Duplessis*) modeļa izgatavoti bronzas rotājumi.

KLASICISMS

Gijoms Benemans (*Guillaume Beneman or Benneman* 1750-1811). Vācu izcelsmes, Parīzē strādājošs ebenists (*ébéniste*) G. Benemans kļuva par Luija XVI galma mēbeļu piegādātāju 1784. gadā. Arī viņš izmantoja sarkankoku un bronzu, bet viņa darinātās kumodes un sekreteri ir nedaudz masīvāki un smagnējāki, nekā Rizeneram (*Riesener*), kuru viņš aizstāja galmā. Benemans ietver kompozīcijās lielus bronzas bareljefus, pilastrus, kaltas frīzes ar kara atribūtiķu vai antīkiem sižetiem, kurus izgatavoja viņa bronzas meistars Tomirs (*Pierre-Philippe Thomire*), ar kuru Benemans sadarbojās.

Žakobs (*Jacob*), Franču uzņēmēju, mēbeļnieku un dizaineru ģimene, kas devusi nosaukumu veselam virzienam mēbeļu mākslā 18.gs beigās 19.gs. sākumā.

Žoržs Žakobs (*Georges Jacob*, 1739 — 1814). **Mēbeļnieku dinastijas ciltstēvs**, dzimis Burgundijā zemnieku ģimenē. Strādāja pie Marijas Antuanetes un citu karaļnama locekļu pasūtījumiem, radot lietas Luija XV - rokoko stilā. Vēlāk Luija XVI - **klasicisma** stilā. Slavu viņam sagādāja galvenokārt zeltītiem griezumiem rotātie krēsli un atzveltnes krēsli. Žakoba darbi tik daudzkārt kopēti, un tik bieži viltots viņa zīmogs, ka šobrīd grūti precīzi noteikt tieši Ž. Žakoba izstrādājumiem raksturīgākās iezīmes. Var uzskatīt, ka tieši Ž. Žakobs ieviesa ar rozetēm rotāto kuba formu krēsla priekšējo kāju stiprinājuma vietā. Viņa darbiem ir raksturīgas stingras formas, tumšs sarkankoks kā iemīļotais materiāls, apzeltītās bronzas uzlikas, kas atdarina Izsenas Ēģiptes un Romas dekoratīvus motīvus. Ž. Žakobs bija mākslinieks novators. Sākot ar 1780-jiem gadiem viņš sāka gatavot lietas, kas ievērojami atšķīrās no citu meistaru darbiem – faktiski viņš kļuva par ampīra stila aizsācēju. Pēc 1803 nodibināja kopā ar dēlu Fransuā Onorē personīgo firmu.

Ampīrs

Fransuā Onorē Žakobs (*François Honoré Georges Jacob Desmalter*, 1770–1841). Žorža Žakoba dēls, piedzima 1770.gada 6.februārī Parīzē. Bija pazīstams kā *Jacob Desmalter*. Izveidoja vienu no lielākajām mēbeļu darbnīcām Napoleona laika Parīzē „*Jacob-Desmalter et Cie*” (un kompānija). Strādāja **Ampīra** stilā. Īpaši nozīmīgi viņa darbi, kas ir izpildīti Napoleona I pilīm *Compiègne* un *Château de Malmaison*. Nomira F. O. Žakobs 1841.gada 15.augustā Parīzē.

Žoržs Alfonse Žakobs (*Desmaller, Georges-Alphonse Jacob*, 1799–1870). Fransuā Onorē dēls, piedzima 1799.gada 21.februārī Parīzē, turpināja tēva un vectēva lietu, visumā saglabājot uzticību **ampīra** stilistikai. Viņa izstrādājumu raksturīga detaļa bija dekoratīvas misiņu josliņas uz sarkankoka. Salīdzinājumā ar tēva lietām, Žorža Alfonse Žakoba izstrādājumi tapa arvien vairāk demokrātiski, aprēķināti ne tikai uz eliti, bet arī uz vidusšķiru. Sakarā ar to 19. gs. beigās Žakoba vārdu sāka lietot, apzīmējot jebkura fasona sarkankoka mēbeli ar misiņa joslām.

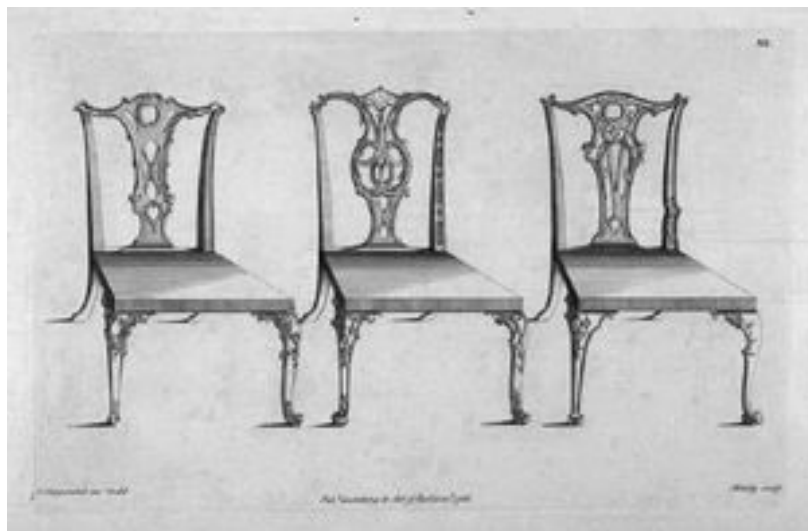

Anrī Žakobs (*Henri Jacob*, 1753 – 1824, meistars no 1779) Strādājis Parīzē, Luija XVI - **klasicisma** stilā, 18.gs beigās. Interesanti atzīmēt, ka tikai 20 gs. franču zinātniekiem izdevās noskaidrot, ka Ž. Žakoba manieri kopējis kāds viņa uzvārda brālis Anrī Žakobs, kurš darījis visu, lai tikai pasūtītāji neatšķirtu abus uzņēmumus. Tomēr jāatzīst, ka arī Anrī Žakoba darbi bija tik labi, ka viņš pats sāka saņemt pasūtījumus no galma. Ne velti francūži simtu piecdesmit gadus Anrī darbus pierakstīja Ž. Žakobam. Lielisks Anrī Žakoba darbu paraugs ir atzveltnes krēsli, krēsli un guļamistabas iekārta, ko viņš izgatavoja Pavlovskas pilij Pēterburgā.

Tomas Čipendeils (*Thomas Chippendale*; 1718—1779) – dižākais rokoko un agrīnā klasicisma mēbeļu meistars Anglijā, kurš deva nosaukumu jaunam stilam - **čipendeila stils**. Viņš strādāja Londonā kopš 1738. Radīja sarkankoka mēbeles, savienojot funkcionālās formas lietderīgumu un lietojamību ar gotikas, rokoko un Ķīnas (*chinoiserie*) motīviem. 1754 gadā publicēja mēbeļu skiču grāmatu "*The gentleman and cabinetmaker's director*".

Deivids Rentgens (vāc. *David Roentgen*, 1743-1807) mēbeļu ražotāja un ģimenes uzņēmums Vācijā Neuwied. Rentgens turpināja, tēva iesāktu rokoko stila izkopšanu, izmantojot bagātīgus kokgriezumus un intarsiju ar eksotiskiem materiāliem. Vēlāk nonāca pie vairāk ieturētajām klasicisma formām, bieži kombinācijā ar bronzas uzlikām. Tieši viņš, 18.gs. beigās ietekmēja mēbeļu izgatavošanas modi un gaumi Krievijā. Liela daļa no Rentgena mēbelēm, vēl joprojām glabājas Pēterburgas un tās apkārtnes muzejos. Un liela daļa mēbeļu nav Neuveidas manufaktūras masu produkcija, bet Deivida Rentgena paša ģimenes pasūtījuma.

Adams Veisveilers (*Adam Weisweiler*, 1750 -1810) - izcils, vācu izcelsmes, franču mēbeļnieks (*ébéniste*) strādāja Luija XVI - **klasicisma** stilā Parīzē. Veisveilers dzimis *Neuwied* (Vācijā) un ieguvis apmācību Devida Rentgena (*David Roentgen*) darbnīcā. 1777. gadā pārcēlās uz Parīzi un apprecējās ar *Barbe Conte*, 1778 ieguva mēbeļu meistara titulu (*ébéniste*). Nodibināja savu darbnīcu Parīzē Saint-Antoine ielā (*Rue du Faubourg Saint-Antoine*) un pievienojās Francijas karaļnamā strādājošo vācu meistaru elitei. Viens no iemīļotākajiem Marijas Antuānetes meistariem.

ANĢĻU KLASICISMS

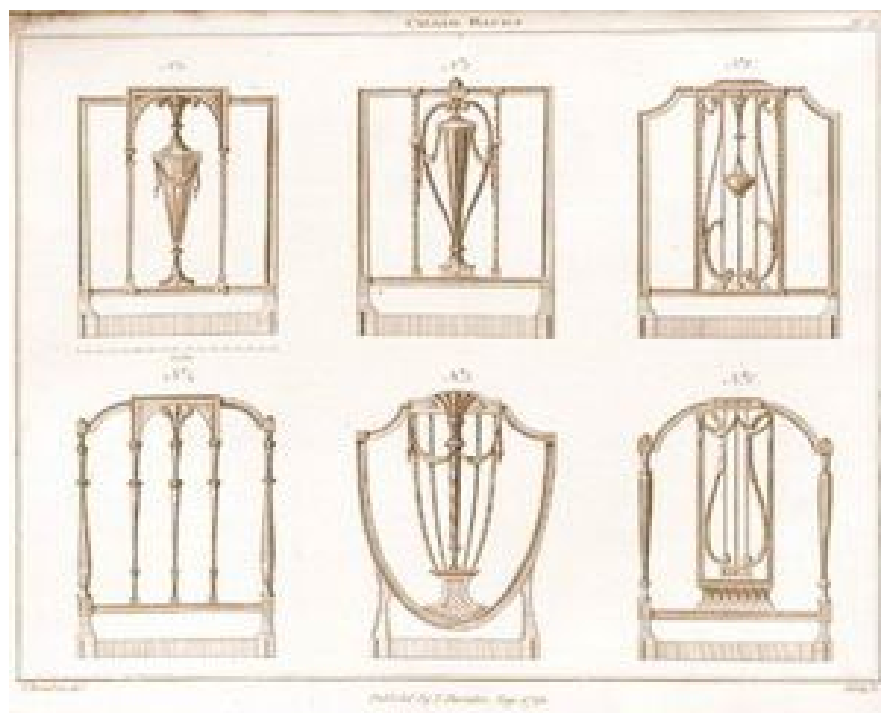
Roberts Ādams (angl. *Robert Adam*, 1728-92) Skotu arhitekts, dizainers, kurš kopā ar brāli Džeimsu Ādams (*James Adam*) atjaunoja klasisko ornamentāciju stilā, kurš ieguva viņu vārdu. Lielākais britu klasicisma pārstāvis 18.gs. Ādama ietekme jūtama arī Džordža Heplevaita darbos.

Džordžs Heplevaits (angl. *George Hepplewhite*, ?- 1796) Angļu galdnieks, mēbeļu dizaineris, **klasicisma** stila pārstāvis. Spilgtākie viņa darbi tapuši no 1775 līdz 1786 gadam. 1788 gadā viņa skices publicētas grāmatā «*The Cabinet-Maker and Upholsterer's Guide*». Šajā izdevumā apkopoti aptuveni 300 vienkāršu, elegantu un utilitāru mēbeļu paraugi.

Tomass Šeratons (angl. *Thomas Sheraton*, 1751-1806) Angļu galdnieks, kurš attīstīja **klasicisma** stila idejas ar īpašu eleganci un harmoniju. Tas arī redzams viņa grāmatās «*The Cabinet Dictionary*» (1803) un «*The Cabinet Maker's and Upholsterer's Drawing*» (1791-1794).

Jūgendstils

Čārlzs Renijs Makintošs, (*Charles Rennie Mackintosh*, 1868 –1928).

Ievērojamākais skotu arhitekts, interjeru un mēbeļu dizainers radīja izmeklēti vienkāršu stila variantu ar uzsvērti vertikalizētām formu proporcijām, skopu divdimensiju ornamentāciju un gaišu delikātu krāsu gammu. Viens no **jūgendstila** (*modern style*) pamatlicējiem.

Henrijs van de Velde (*Henry Clemens Van de Velde*) (1863—1957) – beļģu arhitekts un gleznotājs, dekoratīvi lietišķās mākslas meistars, viens no **jūgendstila aizsācējiem**. Sākotnēji van de Velde aizrāvās ar glezniecību, vēlāk ar grāmatu grafiku, bet pēc tam un ar lietišķo mākslu un mēbeļu projektēšanu. Darbojoties gan Beļģijā, gan Vācijā un iedziļinoties dažādu skolu specifikā, van de Velde attīstīja jūgendstilu lielākoties interjera jomā, kā arī izvirzījās par vienu no ievērojamākajiem jūgendstila teorētiķiem.

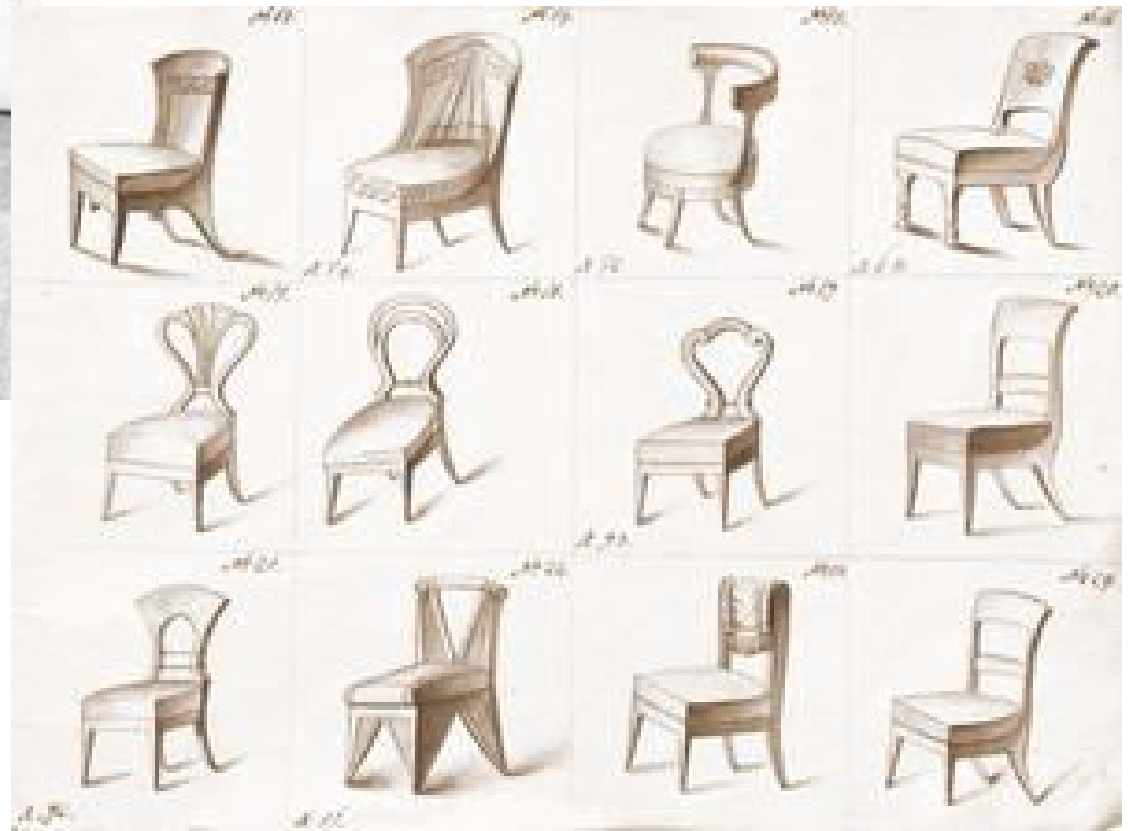
Hektors Gimārs (*Hector Guimard*) (1867, Liona -1942, Ņujorka) – **Jugendstila** spilgtākais pārstāvis Francijā. Šim arhitektam un dizainerim raksturīgs abstraktas līnijas pielietojums. Viņa projektēto objektu konstruktīvie elementi saplūst ar dekoru. Populārākais darbs - Parīzes metro ieeja (1900).

Bīdermeijers

Jozefs Ulrihs Danhauzers (*Joseph Ulrich Danhauser*, 1780-1829) – austriešu **bīdermeijera** stila mēbeļu un interjera meistars, skulptors, uzņēmējs, nodibināja Vīnē 1804.gadā mēbeļu fabriku - „*Etablissement für alle Gegenstände des Ameublements*”. Viņa darbniecā 1808.gadā tika nodarbināti vairāk nekā 100 cilvēku. Ieguva popularitāti, pateicoties katalogam ar mēbeļu attēliem, kurus gatavoja viņa fabrika. Viņa attēlotie modeļi, kļuva ar etalonu lielumam skaitam bīdermeijera stila sekotājiem. Danhauzera mēbeles labprāt pirka aristokrāti un karalisko ģimeņu locekļi. Aptuveni 350 izstrādājumi, ko izpildīja meistars, izgreznoja karaliskos apartamentus. Daļu no tiem var redzēt Austriešu daiļamatniecības muzejā. Tēva lietu turpināja viņa dēls Danhauzers -juniors. kuru dēvēja par " Austroundārijas ampīra veidotāju".

Dārgākā mebele pasaulē

Badmintonas Skapis (*Badminton Cabinet or Badminton Chest*)

- **36.7 miljoni \$.**

Skapis izgatavots Florencē 1726.gadā, pēc Henrija Somerseta, trešā Bofortas hercoga (*Henry Somerset, 3rd Duke of Beaufort*) pasūtījuma, kad viņš bija 19 gadus vecs. Trīsdesmit meistari sešu gadu laikā radīja 3.8 metrus augsto melnkoka skapi, inkrustētu ar zeltītu bronzu, ametistu, ahātu, lazurītu un citiem dārgakmeņiem. Nosaukts pēc Bofortas Hercogu rezidences *Badminton House in Gloucestershire*, kurā tas atradās, līdz pēcnācēji 20.gs. to izlēma pārdot.

Tas ir divas reizes sasniedzis dārgākās mēbeles pasaulē statusu .1990.gadā, kad Christie's to pārdeva miljardierei *Barbara Piasecka Johnson* par 16 590 000 \$. 2004.gadā to par 36 662 106 \$ nopirka Lihtenšteinas princis Hans Ādams II, kurš ziedoja to Lihtenšteinas muzejam Austrijā.

Izmantotie AVOTI

www.liis.lv/arh/

www.pilis.lv

www.kultura.lv

www.mebelurestauratots.lv

www.artgarden.lv

www.hermitage.nl/en/

www.saint-petersburg.com/peterhof/

www.wga.hu/frames-e.html?/d/delacroix/index.html

www.pavelsjurs.lv

www.mosans.lv

www.nationageographic.en

www.art-ikona.ru/index.htm

www.muzmebeli.ru